

Amerikka maailmanpulpan kynsissä.

Suomen kieltolakiäänestystä seurattu mielenkiinnolla.

(Omalta kirjeenvaihtajaltamme.)

Läike-elämän luhistuminen.

Vuoden vaihtuessa tehdään tavallisesti katsauksia kuluneeseen vuoteen tarkoituksella saada ohjeita ja johtolankoja alkavaa vuotta varten. Tämä katsaus täällä Amerikassakaan ei ole millään puolelta rokkaiseva eikä lohdullinen.

Olemme eläneet pahimman taloudellisen lamaanvuoden, mitä Amerikan historia ehkä tuntee. Jonkinlainen käsitteen tämmöinen taloudellisen lamaanuksen syvyydestä saa viikottain julkaistusta teollisuusilastoista. Näiden mukaan koko viime vuonna tuotanto ja liike-elämä ei kertaakaan käynyt lähellekään normaalia. Vihden keran huhtikuun alussa se kohosi kahdeksankymmenen prosentin normaalia, mutta sen jälkeen alkoi taas laskea säännöllisesti. Täytyy mennä taaksepäin lihes kolme vuotta, ennenkuin löydämme normaalin vuoden.

Tuotanto ja liike-elämä kuitenkin osoitti jonkinlaista nousua ja laskua aina puolivälissä vuotta 1930, mutta senjälkeen lasku on ollut jotenkin säännöllinen ja vain silloin tällöin on tapahtunut pieniä tilapäisiä nousuja. Viime vuoden lopussa tuotanto ja liike-elämä oli 52,1 prosenttia normaalista, kun se vastaavana aikana vuosi takaperin oli 78,9 prosenttia siitä.

Tätä taloudellisen elämän lamaanusta selittävät muutamat huomattavimmat tuotanto- ja liikenloja koskevat tiedot. Rautateiden rahdinkuljetus kuluneen vuoden viimeisellä viikolla oli 60 prosenttia normaalista, sitävastoin kun se vastaavana aikana vuosi takaperin oli 82 prosenttia siitä. Terästehtaiden tuotannon suhteen vastaavat numerot olivat 32 ja 52 pros., sähkövoiman kulutuksen suhteen 75 ja 86 pros., automobiilituotannon 40 ja 67. Pienin alennus oli tapahtunut puuvilla-teollisuudessa. Yhdistyneiden tuotantolaitosten tuotanto oli siis kuluneen vuoden viimeisellä viikolla vain 52 pros. normaalista, ollen vastaava tuotanto vuosi takaperin 79 pros. normaalista.

Edelläolevasta saaneekin jo jonkinlaisen summittamisen käsitteen siitä taloudellisen elämän lamaanuksesta, mikä tähtäin maata on kuluneen vuoden aikana kohdannut.

Arvopaperien hintojen luhistuminen.

Tästä tuotannossa ja liike-elämässä tapahtuneesta lamaanuksesta on tietenkin ollut monia yhteiskuntaan syvästi vaikuttavia seurauksia. Mainitsen siinä ensimmäisessä osakeiden ja arvopaperien hintojen jatkuvan alenemisen.

Arvopaperien hintojen aleneminen ei koske ainoastaan kotimaisia arvopapereita. Näyttää siltä kuin maailmanlaajuisen taloudellisen pulan vaikutus olisi koskenut vieläkin enemmän ulkomaisiin arvopapereihin kuin amerikkalaisiin. Kun kotimaiset arvopaperit ovat laskeneet 10, korkeintaan 30 prosentilla ja jotkut harvat hiukan nousseekin, ulkomaalaiset arvopaperit ovat laskeneet keskimäärin 50, osaksi 70 prosentilla.

Mikäli Suomen arvopaperit ovat kysymyksessä, ovat ne laskeneet, toiset 45, toiset 55 prosentilla ja siltä väliltä, ollen niiden arvo vuoden vaihteessa 33–41 prosenttia nimellisarvosta. Hel-singin kunnan bondit olivat alentuneet 47 1/2 prosentilla, ollen ne vuoden lopussa 34 pros. nimellisarvosta.

Tämä ulkomaisten ja niiden mukana myöskin Suomen arvopaperien aleneminen ei johtunut yksistään sietolaitosten tuotanto oli siis kuluneen vuoden viimeisellä viikolla vain 52 pros. normaalista, ollen vastaava tuotanto vuosi takaperin 79 pros. normaalista.

Työttömyys ja työttömien avustus.

Talouselämän lamaanuksen pahimpan seurauksena on nimittävä ennenkuulumattoman suureksi paisunut työttömyys. Varovasiempienkin arvioiden mukaan oli kokonaan työttömiä 7 1/2 miljoonaa, mutta toisten, hyvinkin päteville tahoilla esitettyjen arvioiden mukaan 10 1/2 miljoonaa. Tähän ei ole laskettu niitä, jotka tekevät työtä lühennetyllä ajalla, vaikkapa vaan hätäaputoita, niiden luku on epäilemättä paljon suurempi.

Vaikka etukäteen oltiin jo tiedossa, että kuluva talvi tulee olemaan suuri työttömyystalvi, ei etukäteen ryhdytty mihinkään säännöllisiin toimiin työttömyyden torjumiseksi. Virallisella tasolla, vieläpä Amerikan järjestyneiden ammattilisten keskusjärjestöjen American Federation of Laborin taholta, väitettiin, että työttömyydestä johtuva häiriä voidaan tälläkin kertaa torjua yksilyyseen hyväntekeväisyystehtäviin ja avustukseen perustuvilla toimilla. Tässä suhteessa onkin tehty ehkä enemmän kuin missään muussa maassa ja suuria summia on keritty työttömyyden torjumiseksi.

Tämä onkin aiheuttanut muutoksen, m. m. American Federation of Laborin kantaan, ja ne ovat nyt yhtyneet vaatimaan liittovaltain avustusta työttömyyshäädän lieventämiseksi. Tähän viitaten on senaattori La Follette tehnyt esityksen 5 1/2 miljoonaa dollaria lainan ottamisesta työttömyyden torjumiseksi ja sitä varten myöntämiseksi niille valtioille, jotka järjestävät työttömyysavustuksen tai myöntävät varoja työttömyyden torjumiseksi.

Tämä samoin kuin kaikki muutkin samaa asiaa koskevat ehdotukset tulevat tällä kertaa liian myöhään, tuotantokseen huojuuneen nyrkyiseen tilanteeseen. Mutta ne ovat kuitenkin merkinneet sitä, että yhteiskunnan on täälläkin otettava työttömyyden yhteiskunnallisena asiana eikä yksilyyseenä, kuten tähän asti.

Pidemmillle tässä suhteessa ovat menneet Wisconsinin valtion lainalaitokunnan sosialistiset edustajat, jotka

ovat tehneet esityksen ei ainoastaan varojen myöntämisestä tällä kertaa työttöminä olevien avustamiseen ja erikoisen sitä varten tarkoitettua varakasta koskevan tuloveron säätämiseksi, vaan myös valtion työttömyysavustuksen aikansaamisesta vastaisia työttömyyskassuksia varten. Selvästi on, että tämä sosialistien ehdotus ei mene sellaisenaan läpi, mutta melkoisia myönnytyksiä he tulevat saamaan aikain Wisconsinin eduskunnassa ja se aukaisee varmaankin tiellä työttömyysavustukselle tässäkin maassa.

Palkkojen alennus.

Jos työttömyys on työllisille jo raskas koettelemus, niin tällä koettelemusta lisää vielä työpalkkojen aleneminen.

Kun selviä merkkejä taloudesta lamaanuksesta oli nähtävänä jo v. 1929, presidentti Hoover kutsui teollisuudenharjoittajain, rautateiden, pankkimestien ja A.F.L:n edustajia yhteiseen neuvotteluun uhkaavan tilanteen johdosta. Tällöin saatiin aikaan n.k. herrasmiesoppimus, jonka mukaan teollisuudenharjoittajat lupasivat, että he eivät pane toimen palkkojen alenemistä 6-tuntiseksi ja työviikon lyhentämistä 5-päiväiseksi, jotta ne rautatieliikkeitä ja jolla arvioidaan olevan lihes puoli miljoonaa, saisivat tilaus-tuotausta, vaan pitivät kiinni suoranaisesti palkkojen alenuksesta.

Asian tällä kannalla ollen lukija ehkä luulee, että tällä riidasta on seurauksena työtäteito. Se ei kuitenkaan ole

mahdollista, sillä työriidoista rautateillä samoin kuin rahtien korotuksista loppukaudessa päättää valtioiden välisen kauppakomission rautatievaliokunta, joten ei lakkoja eikä sulkuja julkisteta. Tämä sama valiokunta hiljattain rautatielihtiöiden vaatimuksesta korotti rautatierahteja keskimäärin 10 %:lla; rautatielihtiöt olivat vaatineet 15 % korotusta, mutta sitä ei kuitenkaan myönnetty. Nyt näyttää hyvin mahdolliselta, että tämä valiokunta, jolle palkkarita kaiken todennäköisyyden mukaan menee, tulee myöntämään jonkinlaisen palkanalennuksen, ehkä 10 tai 8 %, mutta ei nähtävästi 15 %:n alennusta, jota rautatielihtiöt vaivat. Täten siis viimeisenkin suuri ja järjestynein työväenryhmä saa ottaa vastaan palkkojen alennuksen, mikä sen jälkeen on kohdannut kaikkia työllisiä, toisia liemvemmän, toisia raskaammin.

Tämän yleisen palkkojen alennuksen ulkopuolelle jäivät kuitenkin vielä kaikki rautatieliikkeitä, joiden luku lähentelee kahta miljoonaa. Mutta juuri ennen joulua kaikki maan suurimmat rautatielihtiöt pitivät kokouksen, jonka tuloksena oli ilmoitus, että rautatieliikkeen palkkoja tulian alentamaan 15 %:lla. Rautatieliikkeen "vejeskunnat" ja muut järjestöt ovat myöskin pitäneet kokouksiaan, joissa on päätetty vastatoimenpiteistä. Luonnollista on, että rautatieliikkeitä ei palkanalennusta hyväksyy, mutta he ehdottavat sitävastoin työpölvän lyhentämistä 6-tuntiseksi ja työviikon lyhentämistä 5-päiväiseksi, jotta ne rautatieliikkeitä ja jolla arvioidaan olevan lihes puoli miljoonaa, saisivat tilaus-tuotausta, vaan pitivät kiinni suoranaisesti palkkojen alenuksesta.

Asian tällä kannalla ollen lukija ehkä luulee, että tällä riidasta on seurauksena työtäteito. Se ei kuitenkaan ole mahdollista, sillä työriidoista rautateillä samoin kuin rahtien korotuksista loppukaudessa päättää valtioiden välisen kauppakomission rautatievaliokunta, joten ei lakkoja eikä sulkuja julkisteta. Tämä sama valiokunta hiljattain rautatielihtiöiden vaatimuksesta korotti rautatierahteja keskimäärin 10 %:lla; rautatielihtiöt olivat vaatineet 15 % korotusta, mutta sitä ei kuitenkaan myönnetty. Nyt näyttää hyvin mahdolliselta, että tämä valiokunta, jolle palkkarita kaiken todennäköisyyden mukaan menee, tulee myöntämään jonkinlaisen palkanalennuksen, ehkä 10 tai 8 %, mutta ei nähtävästi 15 %:n alennusta, jota rautatielihtiöt vaivat. Täten siis viimeisenkin suuri ja järjestynein työväenryhmä saa ottaa vastaan palkkojen alennuksen, mikä sen jälkeen on kohdannut kaikkia työllisiä, toisia liemvemmän, toisia raskaammin.

Suomen kieltolakiäänestys.

On ollut mielekiintoista, suorastaan liikuttavaa aähdä, millä valppaudella ja hartauudella amerikkalainen sanomalehdissä on seurannut Suomen kieltolaista toimittua kansanäänestystä. Koska täälläkin on voimassa läikijöiden kieltolaki — ja sen kaantamiseksi tehdään työtä yhtä suurella innolla kuin siellä Suomesakin — niin amerikkalaiset katsovat Suomessa jonkinlaisena kärsimystoverina ja siellä tapahtuvaa muutosta ikkäänkin enentään täälläkin tapahtuvalle samanlaiselle muutokselle.

Vaikka kieltolaki, sen voimaannpanto ja valvontakin ovat täällä suurin piirtein samanlaiset kuin Suomesa, niin lain muuttaminen ja kumoaminen ei

käy täällä yhtä mutkattomasti kuin siellä. Väkijuomien kieltö on nimittäin liitetty Yhdysvaltain perustuslakiin n.k. kahdeksantentoista lisäyksenä, ja sen muuttaminen tai kumoaminen täytyy suorittaa perustuslain muuttamista koskevassa järjestyksessä. Tämä tietää sitä, että liittovaltain kongressi (eduskunta) ei voi sitä muuttaa eikä kumota, ellei kolme neljäsosaa liittovaltioihin kuuluvista valtioista ratifioi eli hyväksy muutosta. Se tahtoo sanoa, että jos liittovaltain kongressi, sen molemmat huoneet, hyväksyvät lain muutoksen tai kumoamisen, päätös on alistettava jokaisen valtion eduskunnalle hyväksyttäväksi ja tulee vasta sitten laiksi, kun kolme neljäsosaa näistä valtioiden eduskunnista on ilmoittanut sen hyväksyvänsä. Tämä vie ensinnäkin aikaa ja toiseksi ei ole ollenkaan varmaa, että tällaista määräenemmistöä saadaan.

Asian tekee sekavaksi vielä sekin, että tämä perustuslain kahdeksastoista lisäys kieltää ainoastaan päihdyttävien juomien valmistuksen, kaupan, kuljetuksen ja maahantuonnin sekä viennin, mutta jättää kongressille valan määrätä lain voimaannon, valvonnan sekä myöskin sen, mitkä juomat on katsottava päihdyttäviksi. Täten kongressilla on valta tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä päättää alkoholiprosentin määrä, mikä nykyään on 1 ½ %, sekä yleensä kaikki, mikä koskee lain toimeenpanoa ja valvontaa. Lisäksi yksityiset valtiot ovat kukin lainsäädäntöalueellaan säätäneet eri valtioita koskevia toimeenpanolakeja.

Nyt kongressi voi teoreettisesti kumota kieltolain toimeenpanoa ja val-

vontaa koskevat asetukset, niinkuin useat valtiot ovat jo tehneet, voimatta kuitenkaan kumota itse kieltolakia, joten tämä jäisi voimaan vain jonkinlaisena periaatteellisena lausuntona. Samoin kongressi voi muuttaa alkoholin prosenttimääränkin, jolloin kieltolaki jäisi jonkinlaiseksi irvikuvaksi. Tämä tietenkin olisi eräänlaista lainsäädännöllistä marakattitanssia, johon arvostaan kiinnipitävä kongressi ja lainlaatijakunta tuskin ryhtyy.

Siitä syystä on odotettavissa, että kongressissa, ennemmin tai myöhemmin, tullaan tekemään ehdotus kieltolain kumoamisesta perustuslain säätämässä järjestyksessä ja yritetään se myöskin siinä järjestyksessä ajaa läpi. Mutta, kuten huomaatte, tämä vie täällä aikaa enemmän kuin siellä Suomessa, ja ehdotuksen läpiajaminen ei ole täällä läheskään varmaa. Amerikka tulee siis pysymään kuivana vielä useamman vuoden, ellei ainaisesti, sillä toiselta puolen on olemassa voimakas liike, joka vaatii kieltolain valvonnan tehostamista. Ja totta puhuen kieltolain valvonta kuluneen vuoden aikana on ollutkin jo tehokkaampaa kuin aikaisempina vuosina.

Tähän mennessä kumpainenkaan valtapuolueista ei ole uskaltanut selvästi asettua kieltolakia vastaan pelosta, että se vaaleissa kärsisi tappion. Siksi suuri kannatus kieltolailla on siitä huolimatta, että maan sanomalehdistö vain harvoja poikkeuksia lukuunottamatta sitä vastustaa.

Fitchburgissa 4. 1. 1932.

Oskari Tokoi.